

Osobnost státu se jeví ve funkcích, kteréž jsou vykonávány orgány. Rozeznáváme funkce dvě: zákonodárnou a výkonnou. Funkci čili moc soudcovskou jakožto samostatnou (třetí) funkci uznati nelze, ježto soudce nemá v podstatě funkce jiné, než užití zákonů, a není zde podstatného rozdílu mezi tímto způsobem výkonu zákonů a způsoby jinými jich výkonu. Zákonodárná funkce jest buď moc ústavodárná, buď moc zákonodárná v pravém slova smyslu, buď moc nařizující. Funkci výkonnou lze rozlišovati dle dvou hledisek: výkon určitého pravidla spadá buď v obor sporný buď v obor nesporný. V prvním případě mluvíme o moci soudcovské, kde opět rozeznáváme soudnictví soudcovské a soudnictví správní. V druhém případě lišívá se mnohdy mezi vládou a mezi správou, ač ve skutečnosti rozlišování toto jest velmi nesnadné.

V další části úvodu obírá se spisovatel formami státními, načež přechází k hlavnímu obsahu knihy.

Kniha I. jest částí historickou; probrány jsou zde všechny ústavy francouzské, od ústavy z r. 1791 až do ustavení Třetí Republiky. Přidán jest stručný výhled po ústavách států cizích.

Kniha II. jedná o parlamentu. Vyloženy jsou zde složení, ústava, pravomoc obou komor, sněmovny poslanecké i senátu, způsob jednání v parlamentu i vzájemný vliv obou komor na sebe.

Kniha III. jedná o vládě a o jednotlivých jejích orgánech, kniha IV. o vztazích mezi parlamentem a vládou, o podstatných zásadách režimu parlamentárního, o jeho přednostech, i stinných stránkách. Kniha V. jedná o revisi ústavy, kniha VI. o veřejných svobodách.

Kniha tato jest velmi cennou příručkou ústavního práva francouzského určenou k potřebám studijním. Psána jest, jak již výše uvedeno, v duchu panující státovědecké školy francouzské a odchyluje se od nauk této školy jen v některých částech, na př. v nauce o dělení funkcí, kde spisovatel rozlišuje dvojí funkci: zákonodárnou a výkonnou, kdežto výše uvedená škola rozlišuje funkci trojí: zákonodárnou, výkonnou a soudcovskou. V části zvláštní rozchází se dále spisovatel s Esmeinem zejména v mínění, jaký vliv přísluší oběma sněmovnám na existenci vlády; spisovatel hájí náhled, že v tomto směru mají obě sněmovny rovné právo, naproti tomu Esmein (*Éléments de droit constitutionnel français et comparé*, 5ème édition) tvrdí, že pro existenci určitého ministerstva jest směrodatno pouze votum sněmovny poslanecké.

Kniha tato vykládá ústavní právo francouzské neobsahující celkem nijakých polemik.

Boh. Baxa.

Courtenay Ilbert: Parliament, its history, constitution and practice. London, 1911, str. 254.

Kniha tato, která vyšla jako první číslo nově založené bibliotéky: Home University Library of modern Knowledge vycházející v Londýně, jest sepsána od sekretáře sněmovny poslanecké. Předslán jest stručný, historický vývoj anglického parlamentu. Na to jest vyloženo, jakým způsobem jest složena sněmovna poslanecká, jaká jsou její práva v oboru zá-

konodárství, financí a správy. Rovněž jest vylíčen způsob zasedání a jednání v této sněmovně dolní, její ústrojí, vztah členstva k voličstvu, k tisku a k veřejnosti. Konečně jest pojednání také o sněmovně lordů; při tom dotýká se spisovatel také dnešního ústavního sporu mezi oběma sněmovnami. Připojen jest stručný výhled po parlamentárních soustavách Spojených Statů Severoamerických, čelnějších států evropských a anglických dominií.

Spis tento, přesně vzato, není vědeckým zpracováním látky uvedené v nadpisu; ostatně není to ani, jak souditi lze, jeho účelem. Účel jeho jest v prvé řadě popularisující; nicméně dlužno vyznati, že spis vyhovuje v značné míře i požadavkům vědeckým, i že o ceně jeho pochybovati nelze. Připojená krátká bibliografie o předmětu, o kterém pojednává spisovatel, cenu knihy této ještě zvyšuje.

Boh. Baxa.

Conrad Bornhak: Preussisches Staatsrecht. I. Bd. 2. Auflage, Breslau, 1911, str. X + 590.

Svazek tento obsahuje ústavní právo království Pruského a jest rozdělen na tři knihy: první kniha obsahuje část historickou, druhá část všeobecnou, třetí pak ústavní právo.

V části historické probírá spisovatel stručně jednotlivá období státu pruského. Založení jeho padá v prvou polovici 12. století za Albrechta Medvěda, druhé období (1415—1604) jest obdobím státu patrimoniálního, třetí období (1604—1713) jest znovuzřízením absolutní monarchie, čtvrté (1713—1740) jest doba rozkvětu absolutního státu úřednického, páté (1740—1807) obsahuje stát fridericiánský a zánik staré monarchie, šesté (1807—1848) jest období reforem a revoluce, sedmé (1848—1867) období státu ústavního a osmé (od r. 1867) konečně obsahuje Prusko jako člena státu spolkového.

Všeobecná část obírá se charakteristikou státu pruského a právními prameny. Prusko jest monarchií konstituční (v užším smyslu čili vzoru německého). Náhled ten jest zajisté správný. Nelze však pokládati za správný i další výklady spisovatelovy v tomto bodu. Stát spočívá prý buď na podkladě korporacním neb vrchnostenském. Na podkladě prvého spočívá moderní demokratická republika a parlamentární monarchie vzoru belgického. Na podkladě druhém spočívá stát principu monarchického. Zde není monarcha snad orgánem nějaké abstrakce státu za ním stojící, nýbrž ježto má veškerá práva státní moci, nutno v něm vůbec spatřovati státní osobnost, která se se všemi svými právy stotožňuje v jednom jedinci.“ A dále se praví: „I konstituční stát, zbudovaný na půdě monarchického principu nepředstavuje podrobení monarchie pod vyšší moc státu neb národa, nýbrž jest ústavní sebeobmezení monarchy jakožto státní osobnosti.“

Není zde na místě vyvracet tyto náhledy zajisté nikoli správné. Tolik však dlužno připomenouti, že moderní pojetí státu veskrze přiznává ráz korporacní a že idea státu vrchnostenského jest stanoviskem již naprosto překonaným. I v tom díle chybuje spisovatel, že mezi monarchií parla-